

Kommunpolitiskt handlingsprogram

Miljöpartiet de gröna

Östhammar

Mandatperioden 2026-2030

Kommunalt politiskt handlingsprogram 2026

Miljöpartiet de gröna Östhammars kommun

Inledning

Miljöpartiet de grönas politik utgår från insikten att varje människas liv är sammanflätat med andra människor, naturen och kommande generationer. Allt hänger ihop. Vi är en del av en global grön rörelse som arbetar för miljö, jämställdhet, fred och solidaritet – och för att alla ska kunna leva bra liv inom planetens gränser.

Miljöpartiets politik är en frihetlig politik, en frihet som aldrig får vara på någon annans bekostnad, varken idag eller i framtiden. Miljöpartiets politik är en solidarisk politik, där vi ser att vi som samhälle når längst när vi tar hand om varandra. Samtidigt som vi lever i en orolig värld där både demokrati, mänskliga rättigheter och natur hotas på många håll måste vi ha en lokalpolitik som fungerar och slår vakt om viktiga värden.

I detta dokument sammanfattar Miljöpartiet i Östhammar viktiga satsningar och prioriteringar inför nästa mandatperiod. Östhammars kommun rymmer såväl fastland som kust, landsbygd som tätorter och vår centralort Östhammar. Förutsättningar som är avgörande för just vår kommun. Miljöpartiet de grönas politik är en politik som ser helheten och hur alla delar är beroende av varandra och hör ihop. Miljöpartiet i Östhammar går till val för att bidra till en kommun där barn och unga kan utvecklas, äldreomsorgen stärkas, där näringslivet blomstrar och där vi tar såväl yttre hot som klimatförändringarna på allvar. Tillsammans kan vi skapa en bättre framtid för alla i Östhammars kommun.

En rättvis klimatomställning

Energiomställningen

Som en del av omställningen för en hållbar framtid krävs såväl ökad elektrifiering som effektivisering av hur vi använder den energi vi har.

Miljöpartiet vill att kommunen mer aktivt arbetar med effektivisering och hushållning av den egna energianvändningen men också utvecklar stöd och rådgivning till medborgare som vill se över sitt energianvändande. Detta är bra för

såväl den egna plånboken som för den totala förbrukningen av energi. Vid renoveringar och nybyggnationer vill Miljöpartiet se att kommunens fastigheter förses med solceller, något som både ökar mängden tillgänglig el och ökar resiliensen på sikt. Miljöpartiet ser positivt på att hitta lösningar för främst havsbaserad vindkraft längre ut från kusten. Miljöpartiet värnar det kommunala vetot och att etableringar ytterst ska beslutas av kommunen. För att fler ska kunna resa hållbart behöver också fler

laddplatser för elbilar byggas i kommunen och möjligheten att få statligt investeringsstöd via Klimatklivet undersökas.

Vi vill

- Att kommunen ökar andelen elbilar i sin fordonsflotta och att Östhammars kommuns fordon drivs av 100 % fossilfria drivmedel.
- Öka utbyggnaden av solceller på kommunens fastigheter.
- Stärka arbetet med laddinfrastruktur i kommunen.
- Verka för energieffektiviseringar i kommunens fastighetsbestånd.

Klimatanpassning

Redan nu ser vi effekter av klimatförändringarna med fler torra somrar och ökade risker för extremväder med översvämningar, stormar och snöoväder. Det är inte längre en fråga om huruvida klimatförändringarna kommer. Kommunen måste därför öka resiliensen och säkerställa att vattenförsörjningen är tillräcklig under längre perioder av torka och att vatten- och avloppssystemen är dimensionerade för att klara större regnmängder. En översyn av hur vägar och bebyggelse klarar förändrade förhållanden behöver göras.

Vi vill

- Ta fram en klimatanpassningsstrategi för kommunen kring risker för ras, översvämningar och andra klimatrelaterade risker

- Att kommande förändringar i klimatet beaktas vid detaljplanering och projekteringar
- Att investeringar i infrastruktur och exploatering alltid inkluderar en riskanalys utifrån kommande klimatförändringar.

Hållbart resande

Väg 288 är en viktig förbindelselänk genom stora delar av kommunen. Möjligheten att cykla längs vägen har förbättrats men det finns fortsatt stora behov för att göra vägen trygg för oskyddade trafikanter. Även på andra håll i kommunen behövs förbättringar av möjligheten att gå eller cykla mellan och även i kommunens samhällen. Vid utveckling av tätorterna ska de som lever och rör sig på orterna, barn och vuxna, vara i fokus för planeringen. Det innebär gröna stråk, bra gång- och cykelvägar, parkytor och plats för människorna. Det behövs också säkra och bra pendlarparkeringar, för bil och cykel, i anslutning till starka kollektivtrafiknoder för att lätt kunna nyttja hållbara och trygga transportvägar. Miljöpartiet vill se laddinfrastruktur för både bil och cykel samt cykelparkeringar under tak vid dessa parkeringar.

Vi vill

- Säkerställa att möjligheten att cykla inom våra samhällen förstärks, inte minst för barn och unga.
- Bygga ut och förbättra pendlarparkeringar, bland annat med mer laddinfrastruktur.

- Förbättra cykelparkeringar vid pendelparkeringar.
- Tillsammans med Region Uppsala säkra tillgången till kollektivtrafik till ett rimligt pris i hela kommunen samt utveckla tillgängligheten och turtätheten.

Natur och miljö värd att skydda

Dricksvatten och VA-systemen

Vatten är vår viktigaste resurs. Kommunen dras med stora underhållsskulder inom VA-systemen och behov av investeringar. Miljöpartiet vill säkerställa att de lösningar som kommer på plats är de mest gynnsamma för såväl medborgarna i kommunen som vår gemensamma natur. Att göra en storskalig lösning för Östhammar och Öregrund, så som nu är förslaget, riskerar att bli både onödigt dyrt och mycket sårbart. Satsningar som redan gjorts, som den tekniska reningen i Karö våtmark riskerar att bli bortkastade med den planerade lösningen. Ett färdigställande av Karö våtmark skulle däremot fungera som ett sista, naturligt reningssteg för avloppsvattnet från Krutuddens reningsverk. Det skulle minska utsläppen av näringsämnen som gör Östhammarsfjärden övergödd.

Miljöpartiet är för småskaliga, miljövänliga och hållbara lösningar. Vi anser därför att kommunen behöver överväga att ompröva sitt beslut från 2022 om att bygga en storskalig VA-anläggning för området Öregrund-Östhammar. Miljöpartiet vill att kommunen grundligt utreder alternativ med flera lokala delar, som

sprider risker och bidrar till förbättrad miljö i vårt område.

Vi vill

- Att kommunen gör ett omtag och noggrant utreder fler alternativ och väljer den bästa och mest hållbara VA-lösningen för invånarna i Östhammar och Öregrund med omnejd, utifrån tillgänglig teknik.

Våtmarker och skydd av vår natur

Östhammars kommun är en kommun med stora naturvärden, fina möjligheter för naturturism och en mångfald av naturupplevelser, för såväl kommunens invånare som besökare, året om. Men många av kommunens sjöar, vikar och våtmarker är hotade. Granfjärden och Östhammarsfjärden är de smutsigaste vattnen längs hela Svealandskusten.

Olandsån är förorenad och övergödd. För Dannemorasjön är läget akut. Många andra sjöar, dammar och vattendrag växer igen. Miljöpartiet vill se en kraftsamling för att skydda och värna kommunens vattendrag. Östhammars kommun måste ta ett helhetsansvar för Dannemorasjöns vattenområde. Miljöpartiet vill även se att mer skyddsvärd natur bevaras för framtiden.

Vi vill

- Stärka kommunens arbete med att förbättra vattenkvaliteten i Östhammars- och Granfjärden, Olandsån och Dannemorasjöns vattenområde.
- Stärka samverkan om vattenområden med andra ansvariga aktörer.

- Att kommunen inför beslut om översiktsplaner och detaljplaner undersöker och beaktar vilka naturvärden som finns och verkar för att skyddsvärd natur bevaras.
- Stärka kommunens hållbarhetsarbete med insatser som bidrar till att de nationella miljömålen kan nås.

Förorenad mark

Det finns förorenade områden på flera platser i Östhammars kommun, bland annat vid Dannemora gruva, Sågdammsparken och i Östhammar tätort och i centrala Öregrund. Föroreningarna är ofta ett arv från äldre industriell verksamhet och kan innehålla ämnen som är skadliga för både människors hälsa och miljön. Om förorenad mark inte åtgärdas riskerar den att påverka grundvatten, vattendrag, ekosystem och möjligheten att använda marken för bostäder, rekreation eller näringsliv på ett hållbart sätt. Kommunen har därför ett ansvar att ta initiativ och driva på arbetet för en giftfri och trygg livsmiljö i hela kommunen.

Vi vill

- Att kommunen med stöd av länsstyrelsen kartlägger och vidtar åtgärder för att få bort föroreningarna på kommunal mark, och när ansvaret vilar på privata aktörer ställer krav på dessa att sanera.

Naturbaden

Att medborgare har tillgång till natur i sitt närområde bidrar till ökad livskvalitet och hälsa. Det gör också Östhammars kommun attraktiv att leva

i. År 2025 har vi sett att kommunens politiska majoritet valt att slopa ansvaret för naturbaden vid Rastsjön, Sund, Älvsnäs och Gräsöbaden.

Miljöpartiet vill öka tillgången till naturen genom satsningar på våra badplatser och tillgängliggöra fler badplatser. I den mån ideella föreningar tar hand om tidigare kommunala badplatser ska full kostnadstäckning utbetalas.

Vi vill

- Öka invånarnas möjlighet att bada, umgås och vistas i naturen genom att kommunen satsar på våra naturbad. Rastsjön, Sund, Älvsnäs och Gräsöbaden är värda att bevara och sköta om.
- Säkerställa att kommunen betalar fullt ut för det arbete som ideella föreningar åtar sig för skötsel av naturbad som finns i kommunen.
- Att kommunen fortsätter ta ansvar för naturbad så att fler kan nyttja dem även i framtiden.

Ett jämlikt och rättvist samhälle

En skola som skapar möjligheter

Det är i skolan som barn och ungas möjligheter att forma sin framtid skapas. Här börjar resan som leder fram mot arbete och utveckling senare i livet. Resultaten i Östhammars kommun har under lång tid varit allt för dåliga. Östhammars skolresultat tillhör bottenskiktet i Uppsala län. 2025 saknar 22% av de som lämnade årskurs nio behörighet för att läsa på gymnasiet. Det här missgynnar såväl de enskilda barnen som kommunen. Östhammars kommun har idag låg

arbetslöshet men också låg befolkningsutveckling. Ska kommunen kunna utvecklas på ett gynnsamt sätt och arbetsgivare få den arbetskraft som man efterfrågar behövs kompetenta och välutbildade medborgare med yrkesfärdigheter och kunskap. Att skolan idag lämnar mer än var femte elev utan tillräckliga betyg för att kunna komma in på gymnasiet är milt uttryckt ett underbetyg. Under nästa mandatperiod måste en kraftsamling göras för att vända trenden.

Miljöpartiet anser att alla elever har rätt att växa och utmanas, lyckas och utveckla sina talanger i skolan. Varje elev ska få den tid de behöver med sina lärare. Vikarier ska sättas in när ordinarie lärare är sjuka istället för att lärare som redan har mycket undervisning ska behöva täcka upp och därmed förlora förberedelse- och rättningstid/efterarbete. Skolan ska vara en attraktiv arbetsplats med god arbetsmiljö och trygghet för eleverna. Stök och skadegörelse motverkar både trivsel, trygghet och lärande. Tidigare fanns skolvaktmästare med lokalkännedom som både träffade eleverna, såg till att praktiska saker löstes och fixade sådant som gått sönder.

Bortplockade skolvaktmästare och färre stödpersonal, ökad arbetsbelastning och mer stress för lärare är ingen bra grund för förbättrade resultat i skolan.

Vi vill i likhet med vad lärarfacket, Sveriges lärare, efterfrågar, införa en central vikariepool för att minska arbetsbelastningen och säkerställa att

lärare kan genomföra sina ordinarie arbetsuppgifter på bästa sätt.

Miljöpartiet vill också se att alla skolor i kommunen ska erbjuda läxhjälp för att skolan ska leva upp till sitt kompensatoriska uppdrag och säkerställa att alla barn oavsett bakgrund får möjlighet att lyckas.

Det fria skolvalet ska aldrig begränsas av ekonomi. Den elev som av någon anledning väljer att gå i en annan skola än den närmaste, kan idag nekas skolkort. Eleven är idag beroende av egen skjuts. Miljöpartiet vill att skolkort/busskort ska erbjudas alla elever i kommunen utifrån resväg till skolan, oavsett vilken skola de har valt.

Vuxenutbildningen spelar en viktig roll, inte minst för människor som av olika skäl behöver byta yrkesbana mitt i livet, såväl som SFI-undervisningen som är en viktig väg till jobb och integration.

Skolans demokratiska uppdrag, värdegrund och oberoende ska värnas. Alla elever ska känna sig trygga i skolan och oavsett vem man är.

Vi vill

- Se en kraftsamling för skolan med höjd budget och fokus på att ge alla elever möjlighet att komma in på gymnasiet.
- Ge skolan förutsättningar och utrymme att arbeta på ett självständigt sätt med utveckling av verksamheten.
- Säkerställa att eleverna varje dag ska få mat som är god, vällagad och näringsrik och i möjligaste

- mån närproducerad och ekologisk.
- Införa en kommunal central vikariepool för såväl förskola som grundskolan för att säkerställa elevernas utbildning och lärarnas arbetsmiljö.
- Säkerställa att läxhjälp finns på alla skolor
- Återinföra skolvaktmästare som både löser praktiska frågor och kan bidra till mer trygghet och mindre stök.
- Skolkort/busskort ska beviljas baserat på avstånd och resväg, inte utifrån val av skola.
- Säkerställa att SFI-undervisningen och vuxenutbildningarna i kommunen håller hög nivå.

Förskolor och fritidshem berikar och utvecklar

Såväl förskolor som fritidshem är viktiga för social och inte minst språklig utveckling. På olika sätt skapar de förutsättningar för skolan att lyckas i sitt uppdrag så att fler barn kan lämna grundskolan med bästa förutsättningar för framtiden. I förskolan behöver barngruppernas storlek minska. Fritidshemmen ska vara öppna även för barn vars föräldrar inte arbetar.

Vi vill

- Öka minimiantalet tillåtna timmar på förskolan till 20 timmar för alla barn, oavsett föräldrarnas sysselsättning.

- Minska storleken på barngrupperna i förskolan.
- Tillgängliggöra fritidshem även för barn vars föräldrar inte arbetar
- Slå vakt om inskolningsavdelningarna (småbarnsavdelningar) på förskolorna.

En attraktiv kommun för äldre

Att ta hand om de som behöver kommunens stöd och hjälp är en central del av samhällets uppgifter. Att Östhammar hamnade på plats 261 av 290 i SPF:s hemtjänstindex 2025 är en dålig signal. Den vård och omsorg som genomförs i kommunen ska hålla hög standard avseende personligt bemötande, trygghet och kontinuitet. För att detta ska vara möjligt är det helt avgörande att personalen har rätt förutsättningar att genomföra sitt arbete, både avseende tid och stöd. Det är också viktigt att förbättra förutsättningarna för personalen att både börja, och stanna kvar, i yrket. Miljöpartiet vill under mandatperioden se försök med sex timmars arbetsdag med bibehållen lön för personal inom omsorgen.

Vi vill

- Se över organiseringen av hemtjänsten med målet att skapa så mycket kontinuitet som möjligt mellan brukare och personal och minska den administrativa bördan för personalen.
- Inför ett personallyft för äldreomsorgen, med fokus på utbildning och inflytande med syfte att få fler att stanna längre.

- Införa försök med sex timmars arbetsdag med bibehållen lön för personal inom omsorgen.
- Utveckla kommunala träffpunkter för äldre i alla tätorter, i samverkan med föreningslivet och studieförbunden.
- Slopa minutstyrningen: Personalen ska ha tid att se människan.

En aktiv fritid och ett aktivt liv

Barns möjlighet till en aktiv fritid ökar både välbefinnandet, förbättrar hälsan och utvecklar såväl fysiska som sociala förmågor. Föreningslivet i kommunen ska stärkas och barn och ungas möjligheter att ta del av idrotts- och föreningsverksamheter ska stimuleras. Barn och unga som lever med funktionsnedsättningar ska ha samma möjlighet att ta del av fritidsaktiviteter som alla andra. Miljöpartiet vill se en särskild satsning för att öka andelen barn och unga med funktionsnedsättning som tar del av idrotts- och fritidsaktiviteter. Under flera mandatperioder har Miljöpartiet krävt en översyn av hur medlen till barn och ungas fria tid fördelas i kommunen. Något som upprepade gånger utlovats men inte genomförts. Det är viktigt att stöd till unga fördelas på ett rättvist och jämställt sätt avseende till exempel olika idrotters stöttning såväl avseende anläggningar som vad gäller ekonomiskt stöd. Det är även viktigt att barn och ungdomar i kommunens alla tätorter har tillgång till kommunalt finansierade ungdomsgårdar.

Vi vill

- Stärka barn och ungas möjligheter att ta del av idrotts- och föreningsverksamhet.
- Se en särskild satsning för att öka andelen barn och unga med funktionsnedsättning som tar del av idrotts- och fritidsaktiviteter.
- Genomföra en översyn av det kommunala stödet till föreningslivet.
- Utveckla kommunens dialog med föreningslivet för ökade möjligheter för fler föreningar att ta del av kommunens föreningsstöd och andra bidrag.
- Att barn och ungdomar i alla tätorter ska ha tillgång till kommunalt finansierad ungdomsgård.

Ett rättvist och demokratiskt samhälle för alla

I en tid då demokrati och yttrandefrihet åter är under angrepp ser Miljöpartiet vikten av att skydda och stärka vår kultur och vår demokrati. Östhammars kommun ska vara en trygg plats för alla medborgare oavsett bakgrund, sexuell läggning, etnicitet, religion, funktionalitet, kön eller ålder. Vi kommer arbeta aktivt för att säkerställa att kommunen står upp för alla människors lika värde och utsatta gruppers situation.

Kultur utgör en viktig grund i vår demokrati och bidrar också många gånger till en känsla av meningsfullhet. Det väcker känslor och kan både överraska och väcka nya tankar. Genom att ta del av bland annat konst,

litteratur, musik, dans och teater kan vi både få en vidgad värld och nya minnesvärda upplevelser.

Miljöpartiet vill se implementering av system med "meröppna bibliotek", så att tillgången till bibliotek ökar utanför öppettider, för att öka tillgängligheten för medborgarna att ta del av litteratur, konst och verksamhet som är anpassad till både unga och vuxna.

Kulturprogram med varierande aktiviteter och en mångfald av konstnärliga uttryck ska finnas tillgängligt för invånarna i hela kommunen.

Kulturskolan är en viktig resurs för alla barns möjligheter att ta del av kulturutövande och ska bevaras och utvecklas.

Miljöpartiet värnar om kulturhistoriska miljöer och vill så långt som möjligt att bygdens historia märks i gatubilden, att äldre byggnader bevaras och tas omhand och att nya detaljplaner inte förvanskar känsliga miljöer och platser. Det gäller såväl på våra bruksorter som i kustområdet.

Vi vill

- Visa att kommunen är en plats för alla medborgare genom att bland annat använda prideflaggan när det är lämpligt.
- Pröva systemet med "mer-öppet" på bibliotek i kommunen.
- Slå vakt om kulturskolan så att alla barn och unga även kommande mandatperiod får möjlighet att utöva kultur utan avgift.

- Verka för ett rikt och varierat utbud av kulturella evenemang i hela kommunen, med en mångfald av konstnärliga uttryck.
- Värna om kulturhistoriskt värdefulla miljöer, bland annat när nya detaljplaner tas fram.

LSS - lagen om stöd och service för vissa funktionshindrade

Vissa funktionshindrade har rätt enligt svensk lag att få stöd. Det handlar om bland annat personlig assistans och daglig verksamhet. Det ansvar som kommunen har för de personer som lever i kommunen och har rätt till stöd och service behöver stärkas och förbättras.

Vi vill

- Säkerställa god kvalitet på den personliga assistansen.
- Utveckla den dagliga verksamheten.
- Säkerställa att goda boendemöjligheter finns för personer inom LSS.

Finska språkets roll i kommunen

Östhammars kommun har en stor finskspråkig befolkning, och är finskt förvaltningsområde. Det innebär ett särskilt ansvar att värna det finska språket och säkerställa att finskspråkiga invånare får sina rättigheter tillgodosedda i kontakt med kommunen.

Vi vill att kommunen arbetar mer aktivt och systematiskt med att stärka de finskspråkigas rättigheter och livskvalitet. För många äldre är modersmålet avgörande för trygghet,

identitet och möjligheten att kommunicera, särskilt i livets senare skeden eller vid sjukdom.

Vi vill

- Se över möjligheterna att inrätta en helt finskspråkig avdelning på något av kommunens äldreboenden.
- Utveckla kulturella aktiviteter och sociala sammanhang på finska inom äldreomsorgen.
- Förbättra information och service på finska i kommunens verksamheter.

Ett hållbart samhälle

Resiliens

En ökad beredskap och planering för hur vi skapar en ökad motståndskraft och uthållighet i kommunen är ett viktigt fokusområde för de kommande åren. Vi lever i en orolig tid. Otrygghet och hot gör sig påmind på flera sätt. Stormar, ras, översvämningar och extremväder kan skada elnät, byggnader och vägar. Men också annan infrastruktur som VA-system, IT och kommunikation kan påverkas. Olika samhällsstörningar som inträffar försvårar kommunal service som hemtjänst och skolverksamhet.

Hot från främmande makt och terrorism kan ta sig många uttryck. Det kan handla om cyberattacker, desinformation, sabotage eller andra sätt att störa och försvaga samhällets funktioner, ofta utan att det sker genom öppna militära angrepp. Den typen av komplexa och svårförutsägbara hot kräver att även kommuner har en god beredskap.

Kommunen behöver samverka med frivilliga och även med föreningslivet för att maximera stödet till invånarna vid en kris. Genom lokala, småskaliga lösningar, satsningar på civilsamhället och ökad kunskap om vilka resurser som finns och hur vi kan hjälpas åt kan olika hot mötas.

Vi vill

- Säkerställa att kommunen har en god beredskap inför olika typer av hot.
- Öka samverkan med civilsamhället, som till exempel studieförbund och bygdegårdar, för att öka beredskapen och höja kunskapen.
- Säkerställa rutiner för att kommunens stöd, till exempel hemtjänst, kan genomföras även vid större störningar.

Lokalt näringsliv

Det lokala näringslivet är centralt för vår kommuns utveckling och för att vi ska ha levande stadskärnor. Förutom några enstaka stora arbetsgivare är småföretagande den vanligaste sysselsättningen i vår kommun. Att kommunen aktivt arbetar för att skapa bra förutsättningar för det lokala näringslivet och våra småföretagare är därför centralt. Detta bör ske genom att prioritera lokalt producerade produkter i den mån det går, att fortsätta erbjuda företagsrådgivning och att föra nära dialog med näringslivet och andra aktörer om behov och intressen framöver.

Vi vill

- Att kommunen i första hand upphandlar lokalt och hållbart producerade produkter, när det är möjligt.
- Att kommunen i första hand upphandlar tjänster av lokala företag.
- Att kommunen stöttar innovation genom stöd att söka finansiering av Vinnova, regionalt EU-stöd och andra finansiärer.

Ekonomi

Det är lika självklart att hushålla med kommunens pengar som med naturens resurser. Därför ska kommunens verksamhet präglas av goda rutiner och uppföljning av ekonomin.

Det är viktigt att de investeringar som kommunen gör är hållbara över tid och bidrar till att skapa bättre förutsättningar för kommunens invånare och kommunens utveckling över tid.

Klimatanpassningar, satsningar på skolan och utveckling av friskvård och av kulturen är kostnader som över tid kan innebära besparingar. Det är viktigt att den kommunala ekonomin inte blir en fråga om mandatperioder.

Kommunens förutsättningar beror också på nationella satsningar och prioriteringar. Vår kommun är beroende av det kommunala utjämningsystemet och att regeringen och riksdagen också prioriterar satsningar på klimatet, skolan och vården i nationell budget.